

CERCETĂRI ORNITOLOGICE ÎN ZONA LEPȘA — ZBOINA

MIHAI MIHALCIUC

Zona Lepșa — Zboina reprezintă, din punct de vedere al cercetării ornitologice, o adevărată „pată albă”.

Puțin afectată de factorul antropic, zona e declarată, pe plan județean, rezervație forestieră, avîndu-se în vedere vîrsta arborilor de aici (peste 100 ani).

Am căutat să stabilim dacă, prin așezarea sa geografică, zona cercetată nu se găsește pe un posibil culoar montan transcarpatic de migrație (trecătoarea Lepșa-Greșu-Ojdula) și, în sfîrșit, un ultim motiv, dar de loc mai puțin important, care ne-a determinat să abordăm această zonă, a fost posibilitatea unei fructuoase colaborări și cercetări interdisciplinare cu specialiștii altor instituții de profil (Muzeul „Gr. Antipa”, Institutul de Biologie București, Inspectoratul Silvic Vrancea, Filiala Iași a Academiei R.S.R.), care și-au manifestat interesul științific pentru „Țara Vrancei”.

ISTORICUL CERCETĂRILOR ÎN ZONA

Din punct de vedere ornitologic, zona Vrancei a fost în trecut, foarte puțin cercetată ; doar o singură lucrare (7) prezintă o privire de ansamblu asupra avifaunei din munții și depresiunea Vrancei, cu foarte puține referiri la zona Lepșa-Zboina și, așa cum afirmă și autorul ei, D. Munteanu, „...lucrarea nu are pretenția de a fi completă, dar contribuie la umplerea, cel puțin parțială, a unui gol privind răspîndirea avifaunei Moldovei, putînd fi utilizată atunci cînd va fi nevoie...”

Cercetările noastre au început cu mulți ani în urmă (1968) și au la bază, pe lîngă datele de teren înregistrate periodic și un mare număr de piese colectate (păsări, ouă, cuiburi, ingluvii, etc.) aflate în colecția Secției de St. Naturii a Complexului Muzeal Vrancea și la Muzeul „Gr. Antipa” (material colectat de Matei Tălpeanu, cu care am lucrat în zonă).

S-au folosit, de asemenea, colecția ornitologică a muzeului și datele obținute în acțiunile de inelare efectuate în zonă, timp de cca. 125 zile, în decursul anilor 1971—1982, în parte cu Matei Tălpeanu.

PREZENTAREA FIZICO-GEOGRAFICĂ A ZONEI

Zona cercetată este situată la o altitudine cuprinsă între 700 m Lepșa) și 1375 m (Vf. Zboina Neagră) și se întinde pe cc-a. 45 km². Temperatura

medie anuală e cuprinsă între $+2^{\circ}\text{C}$ — $+6^{\circ}\text{C}$, cu valorile mai scăzute în luna iulie (media $+18^{\circ}\text{C}$).

Sînt 8 luni reci și umede, 5 dintre ele cu temperatura medie sub 0°C și cu precipitații între 50—64 mm.

Cantitatea de precipitații anuală atinge valori de 700—800 mm.

Din punct de vedere climatic, teritoriul cercetat e raionat în zona „climei de versanți adăpostiți“, cuprinzînd și elemente ale „climei de versanți expuși“ vînturilor vestice.

Biotopul caracteristic e cel al pădurilor de munte, cuprinzînd, ca principale elemente de vegetație, păduri amestecate de fag (în cea mai mare parte), molid (4—8% pe parcelele silvice 16, 20, 21, 47 — Lepșuleț și 5—7% pe parcelele 66, 67, 68 — Zboina), brad (2% Zboina și 4% Lepșuleț), paltin (2% Lepșuleț), pajști montane secundare, pe locul pădurilor de amestec (în care predomină părușca, păușul vînat, afinișurile), molișurile pure sau în amestec cu brad.

Relieful accidentat, cursurile de apă („Pîriul de la drum“, „Pîriul lui Doboș“, „Pîriul Coașă“, Pîriul Lepșuleț“, „Rîul Lepșa“), poienile, zonele forestiere exploatate, tăieturile acoperite cu arbuști, subarbuști și plante ierboase, terenurile degradate, sectoarele cu maluri abrupte, pădurile, alcătuiesc biotopi și micro biotopi, bioceneze și ecosisteme variate, în care avifauna se află în raporturile numerice și de asociere specifice, foarte diferite.

METODE DE LUCRU

Studiul bibliografic al unor lucrări similare, a fost urmat de efectuarea unor cercetări calitative și cantitative a ornitofaunei.

Ca metodă de lucru am folosit metoda observațiilor vizuale și ascultătorii, metoda traseelor (în special în zona Lepșuleț), metoda capturării păsărilor cu plasa și a înelării lor și, parțial, recensămîntul cuiburilor și analiza conținutului stomacal.

REZULTATUL CERCETĂRIILOR

Au fost depistate în zonă, un număr de 69 specii, aparținînd la 7 ordine și 26 familii (tab. 1).

După originea geografică predomină speciile palearctice (23 specii — 33,33%) urmate de cele europene (14 specii — 20,28%), însă formele europeo-turchestanice (10 specii — 14,49%) și cele holarctice (10 specii — 14,49%) sînt și ele bine reprezentate.

Din punct de vedere al stabilității în zonă, aproape jumătate (34 specii — 49,27%) sînt specii sedentare și multe (27 specii — 39%), specii migratoare.

Marea majoritate consumă hrană animală (57 specii — 82,6%), 7 specii (10,14%) sînt vegetariene și 5 (7,2%) omnivore.

Abundența în păsări insectivore e strîns legată de atacurile de insecte dăunătoare, mai ales în doborîturile de vînt și diferite porțiuni de pădure, unde s-au produs alunecări. Deși nu au fost atacuri masive de

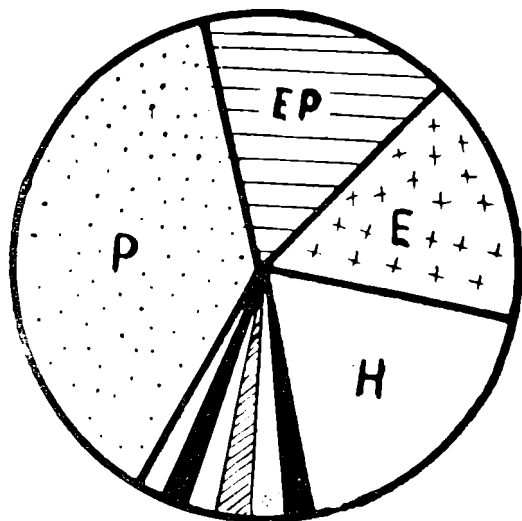

fig. 1. Reprezentarea grafică a variației nr. de specii în funcție de originea lor geografică.

insecte dăunătoare, în unii ani (1977) s-au semnalat dăunători (*Lymantria dispar*, *Cosus cosus*, *Chryptorhynchus lapathi*) în zona Lepșa, care însă nu au necesitat tratamente chimice.

Pe cursul pârului Lepșa și Lepșuleț și în finețe, numărul de specii variază, în mai mică sau mare măsură după abundența de vegetație și procentul de însorire din timpul zilei. Observațiile noastre au stabilit un raport direct între numărul de ore-lumină și numărul de specii. În arboarele de rășinoase luminate e un număr mai mare de specii.

Numărul mare de specii cuibăritoare (61) arată condițiile favorabile de clocit, caracterul ecologic diversificat al terenurilor cercetate.

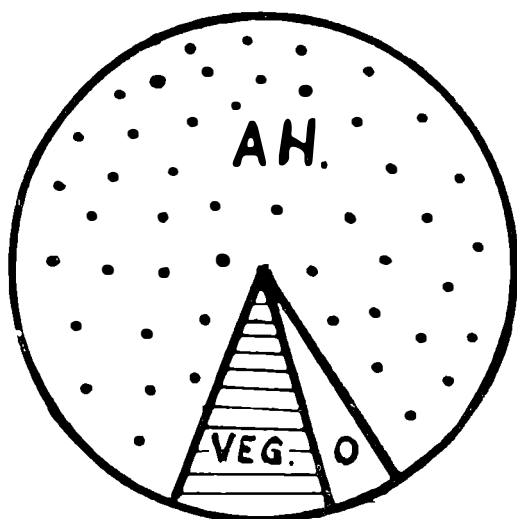
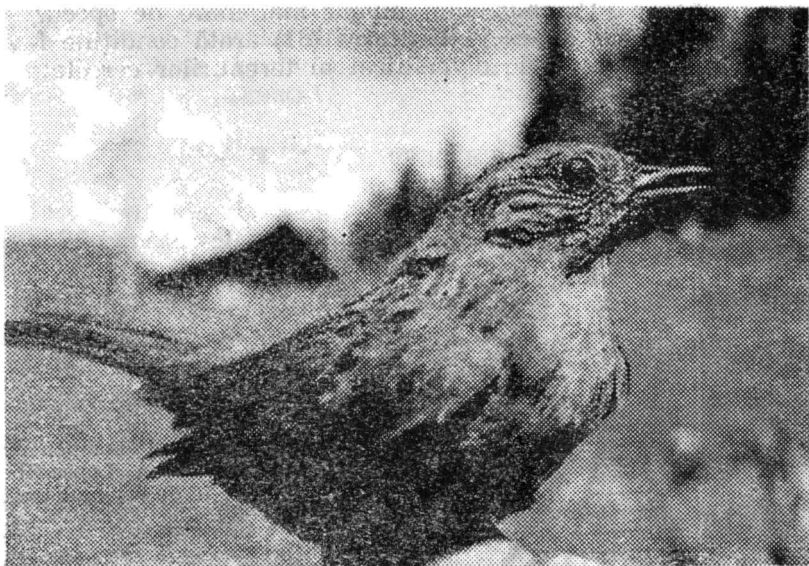

fig. 2. Graficul compoziției avi-faunei din zona Lepșa-Zboina în funcție de regimul trofic.

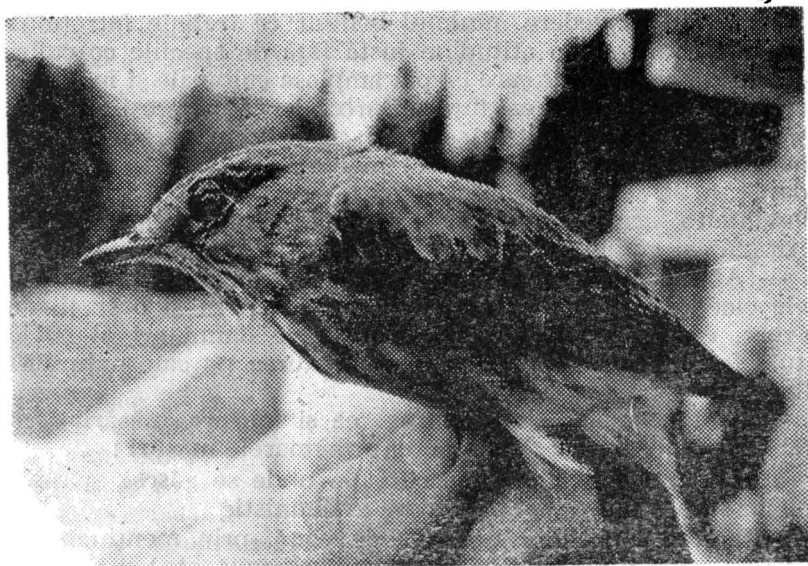
Cuib de *Turdus philomelos* cu pui.

Muscicapa striata

Turdus viscivorus, inelat

Prunella modularis.

Pentru folosirea păsărilor ca factor de combatere a insectelor, considerăm că trebuie luate o serie de măsuri legate, în special, de crearea condițiilor optime de cuibărit. În acest sens, au fost confecționate la muzeul nostru și montate în zona Lepșuleț, 15 cuiburi artificiale și două hrănitoare, în luna octombrie 1978, la distanțe de 30—40 m unul de altul.

Din datele culese pe parcursul celor 15 ani și prin acțiunile de inelare efectuate în această zonă, se desprinde idee că Depresiunea Țara Vrancei și cursul râului Putna, reprezintă un culoar de migrație pentru unele specii ce migrează prin interiorul țării noastre.

Interesant e faptul că am regăsit în zona Lepșuleț, după 2 ani de la inelare, 5 exemplare din 2 specii, vii, iar după un an, 1 exemplar tot viu (4 ex. *Fringilla coelebs* și un ex. *Motacilla cinerea*).

CONCLUZII

1. — Cercetarea avifaunei din zona Lepșuleț-Zboina, evidențiază faptul că în pădurile cu un bogat subarboret, este mai ridicat nr. speciilor clocitoare, cât și nr. exemplarelor aparținând unora sau altora dintre specii.

Preferința pentru subarboret, ca loc specific de cuibărit, apare, paradoxal, ceva mai mare în etajul tetraonidelor, deoarece componența aviană a acestui etaj este, probabil, susceptibilă de noi completări.

Remarca anterioară, nu trebuie să ducă la concluzia că într-o pădure coronamentul este cel mai populat de cuiburi.

Subliniem faptul că analiza procentată anterior se referă la specii și nu la indivizi.

2. — Abundența de hrană din zonele cu doborâturi de vânt și cu alunecări de teren, explică concentrările de păsări insectivoare (57 specii).

3. — Avînd în vedere minimul bonitar ce trebuie întreținut în păduri, trebuie conturată o atitudine justă față de speciile ce cuibăresc în scorburi. În cazul speciilor care își pot amplasa cuiburile și în alte locuri se poate recurge la extragerea tuturor arborilor scorburoși. În cazul speciilor care cuibăresc obligat în scorburi, arborii cu scorburi se vor păstra în zonele în care există un pericol mai mic de infestare cu dăunători secundari.

Bineînțeles, acești arbori vor trebui controlați periodic, pentru a se putea urmări și stabili eventuala dezvoltare a insectelor secundare.

4. — Abundența de păsări ce alcătuiesc populațiile diferitelor specii, atît cele clocitoare, sedentar-eratic și de pasaj, ca și oaspeții de iarnă, insectivore, care distrug cantități enorme de dăunători ai silviculturii, constituie factori activi biologici, în combaterea pe cale naturală a dăunătorilor.

5. — Sînt necesare, pentru atragerea și folosirea păsărilor ca factor de combatere a insectelor dăunătoare, următoarele măsuri :

— menținerea păsărilor în arboretele unde se găsesc și repopularea arboretelor sărace din punct de vedere avifaunistic.

— refacerea condițiilor naturale de viață, prin menținerea și plantarea cîtorva arbuști (*Sambucus*, *Prunus*, *Crataegus*, etc.) și a cîtorva erbacce ce oferă fructe și semințe păsărilor, drept hrană în timpurile critice ; menținerea arborilor scorburoși, în măsură în care ei nu constituie crescătorii de insecte, menținerea arborilor ce oferă condiții bune de cuibărire,

- crearea de tufișuri la colțuri de pădure, la întretăieri de drumuri, la mărirea arboretului, crearea de garduri vii în jurul pepinierelor, etc.

- instalarea de cuiburi artificiale, adăposturi și hrănituri, antrenând în această acțiune tineretul școlar și pe iubitorii naturii.

- limitarea dușmanilor naturali ai păsărilor, în speță a păsărilor „dăunătoare” (Pica pica, Garrulus glandarius, Accipiter nisus).

6. — Prin comparație cu situația anilor 1953—1967, se constată dispariția totală a unor răpitoare diurne (Aquila heliaca, Aquila chrysaetos, Aegypius monachus) cât și regresul constant al strigiformelor.

7. — Cursul riului Păuna și Depresiunea Vrancei, chiar dacă se termină spre vest cu înălțimi relativ mari (1777 m vf. Lăcăuți), reprezintă totuși un culoar de migrație, ce se deschide spre Țara Bîrsei (Greșu-Oșdru), pentru multe specii de păsări ce migrează prin interiorul țării noastre.

Nr. crt.	Specia	orig. geogr.	stab.	reg. trof.	Lepșulei			Zboina		
					C	I	O	C	I	O
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Accipiter getilis	H	S	AN			X			
2	Accipiter nisus	P	OI	AN			X			
	Buteo lagopus	A	OI	AN			X			
4	Hieraetus pennatus	TM	M	AN			X			X
5	Buteo buteo	H	S	AN			X			
6	Aquila pommarina	B	M	AN			X			
7	Aquila heliaca	P	+	AN	X					
8	Aquila chrysaetos	H	+	AN	X					
9	Aegypius monachus	MT	+	AN				X		
10	Circus gallicus	IA	M	AN						X
11	Falco peregrinus	C	OI	AN						X
12	Tetrao urogallus	P	S	O			X	X		
13	Scolopax rusticola	P	M	AN			X			
14	Tringa hypoleucos	H	M	AN			X			
15	Scolopax rusticola	P	M	AN						X
16	Columba cenas	ET	M	VEG			X			
17	Cuculus canorus	P	M	AN			X			
18	Athene noctua	TM	S	AN			X			
19	Strix uralensis	SI	S	AN						X
	Picus viridis	Æ	S	AN			X			
	Picus canus	P	S	AN		X				
	Dryocopus martius	P	S	AN			X			
	Hirundo rustica	H	M	AN		X				
	Delicon urbica	P	M	AN		X				
	Garrulus glandarius	P	S	O		X				
	Nucifraga caryocatactes	P	S	O			X			
	Corvus corax	H	S	O			X			
	Parus montanus	P	S	AN						
	Parus cristatus	E	S	AN			X			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
30	<i>Parus caeruleus</i>	E	S	AN			X			X
31	<i>Parus major</i>	P	S	AN			X			
32	<i>Sitta europaea</i>	P	S	AN		X				
33	<i>Certhia familiaris</i>	H	S	AN		X				
34	<i>Cinclus cinclus</i>	PM	S	AN	X	X				
35	<i>Troglodytes trog.</i>	H	S	AN	X					X
36	<i>Saxicola rubetra</i>	E	M	AN	X					
37	<i>Oenanthe oenanthe</i>	P	M	AN			X			
38	<i>Phoenicurus ochruros</i>	E	M	AN			X			
39	<i>Phoenicurus phoenich.</i>	P x M	M	AN	X					
40	<i>Erithacus rubecula</i>	E	S	AN	X	X				X
41	<i>Turdus pilaris</i>	SI	OI	AN			X			
42	<i>Turdus merula</i>	E	S	AN			X			X
43	<i>Turdus philomelos</i>	E	M	AN		X				
44	<i>Turdus viscivorus</i>	ET	S	AN		X				
45	<i>Sylvia nisoria</i>	ET	M	AN			X			X
46	<i>Sylvia borin</i>	E	M	AN			X			
47	<i>Sylvia atricapilla</i>		M	AN		X				
48	<i>Sylvia communis</i>	ET	M	AN		X	X			
49	<i>Phylloscopus collybita</i>	P	M	AN		X				
50	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	ET	M	AN			X			X
51	<i>Regulus regulus</i>	P	OI	AN			X			
52	<i>Regulus ignicapillus</i>	H	S	AN			X			
53	<i>Ficedula albicollis</i>	E	M	AN		X				
54	<i>Muscicapa striata</i>	ET	M	AN		X				
55	<i>Prunella collaris</i>	PM	S	AN			X			X
56	<i>Prunella modularis</i>	E	S	AN	X	X				
57	<i>Anthus trivialis</i>	ET	M	AN		X				X
58	<i>Anthus spinoletta</i>	P	S	AN						X
59	<i>Motacilla cinerea</i>	P	M	AN	X	X				
60	<i>Motacilla alba</i>	P	M	AN		X				
61	<i>Lanius collurio</i>	P	M	AN		X				
62	<i>Sturnus vulgaris</i>	ET	S	AN		X				
63	<i>Passer domesticus</i>	P	S	O			X			X
64	<i>Fringilla coelebs</i>	E	S	VEG	X	X	X			X
65	<i>Serinus serinus</i>	M	S	VEG		X				
66	<i>Carduelis chloris</i>	ET	S	VEG		X				
67	<i>Carduelis carduelis</i>	ET	S	VEG		X				
68	<i>Loxia curvirostra</i>	H	S	VEG			X			
69	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	P ¹	S	VEG		X				

LEGENDĂ

Originea geografică

- P = Palearctic
 A = Arctic
 ET = Europeo-Turchestanic
 TM = Turchestano-Mediteranean
 PM = Paleo-Montan
 PNM = Paleo-Xeromontan
 H = Holarctic
 SI = Siberian
 E = European
 IA = Indo-African
 M = Mediteranean
 MT = Mongolo-Tibetan
 C = Cosmopolit

Regim trofic

- AN = hrană animală
 VEG = hrană vegetală
 O = omnivore

Stabilitatea în zonă

- S = sedentar
 M = migrator
 OI = oaspete de iarnă
 P = pasaj
 + = dispărut din zonă

BIBLIOGRAFIE

- BRUUN, B. SINGER, A. KÖNIG, C. 1970 — Der Kosmos-Volgelfuhrer-Stuttgart.
 CĂTUNEANU, I. FILIPAȘCU, AL. MUNTEANU, D. NADRA, E. POP, V. ROSETTI-BĂLANESCU, TALPEANU M. 1971 — Nomenclatorul păsărilor din România, Ed. Academiei R.S.R.
 CĂTUNEANU, I. 1941 — Ocrotirea păsărilor în timpul iernii rev. Carpați nr. 12.
 CĂTUNEANU, I. PAȘCOVSCHI, S. 1960 — Avifauna alpină a Carpaților Românești, rev. Natura nr. 5, București.
 MIHALCIUC, M. 1973 — Consideration sur l'avifaune du bassin supérieur e moyen de la riviere Putna, Travaux du Muséum d'Histoire Naturelle Gr. Antipa vol. XIII.
 MIHALCIUC, M. TALPEANU, M. CĂTUNEANU, I. 1976 — Contributions à la connaissance de la faune du département Vrancea. Travaux du Muséum d'Histoire Nat. Gr. Antipa, București.
 MUNTEANU, D. 1969 — Privire de ansamblu asupra avifaunei din munții și depresiunea Vrancea. Lucr. Staț. Cercet. Biol. Geol. Georg. „Stejarul” Pîngărați.
 PASPALEVA, M. TALPEANU, M. 1975 — Étude quantitative et qualitative des peuplement d'oiseaux nicheurs dan une forêt de chênes, Travaux du Muséum d'Histoire Naturelle Gr. Antipa, vol. XVI, București.

- PAȘCOVSCHI, S. 1958 — Cercetări sovietice asupra faunei ornitologice din Carpați. Analele Româno-sovietice, Biologie nr. 1/1958.
- PETERSON, R. MOUNTFORT, G. Hollom, P. 1968 — Die Vögel Europas-Verlag Paul Perey Hamburg.
- RADU, D. 1967 — Păsările din Carpați, Ed. Academiei R.S.R., București.
- RĂDULESCU, A. 1937 — Vrancea, geografie fizică și umană Societ. Română de geografie, București.
- STUGREN, B. 1975 — Ecologie generală, Ed. didactică și pedagogică, București.
- TĂLPEANU, M. 1969 — Cuiburi și ouă, Ed. Științifică, București.
- TĂLPEANU, M. MIHALCIUC, M. 1974 — Contributions à la connaissance de l'avifaune du zone Vrancea, Travaux du Museum d'Histoire Naturelle Gr. Antipa, București.

INVESTIGATIONS ORNITOLOGIQUES DANS LA ZONA DE LEPSA-ZBOINA

RÉSUMÉ

En partant des recherches accumulées à la suite d'une période assez longue (1968—1965), des matériaux scientifiques accumulés dans le musée (oiseaux, oufs, nids etc.) l'ouvrage nous présente la composition, la stabilité et le régime trophique de l'avifaune de la zone Lepșa-Zboina (69 d'espèces appartenant à 7 ordres et 26 familles).

On met en évidence — en comparant la situation actuelle avec celle de la période 1953—1967 — la disparition définitive d'un certain nombre des oiseaux de proie (Aquila...) et cet le regrès constant des strygiformes. On indique une toute séries de mesures possibles pour l'attraction et la protection des oiseaux dans l'action de combat contre les insectes nuisibles.

On tire aussi la conclusion que la Vallée de Putna et la Dépression de Vrancea représente un corridor de passage qui s'ouvre vers Țara Bîrsei pour un grand nombre d'espèces des oiseaux qui effectuent la migration vers l'intérieur de notre pays.